

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 8/4 2019 s. 2143-2161, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE TARİHİ BİR ESER:
REDHOUSE'UN MUHTASAR OSMANLI TÜRKÇESİ DİL BİLGİSİ ADLI ESERİ***

Efecan KARAGÖL**

Geliş Tarihi: Haziran, 2019

Kabul Tarihi: Ekim, 2019

Öz

Osmanlı Devleti'nin İngilizlerle girdiği siyasi, ekonomik ve askerî ilişkiler neticesinde İngilizlere Türkçe öğretimini konu edinen birçok eser yayımlanmıştır. Bu eserleri hazırlayanlardan biri de Sir James William Redhouse'dur. Bu çalışmanın amacı, Redhouse'un yazdığı *A Simplified Grammar of the Ottoman Turkish Language (Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi)* adlı eseri yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından incelemektir.

Nitel olarak planlanan araştırmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi tekniğine başvurulmuştur. Ulaşılan verilere göre eserde dil bilgisi çeviri yönteminin izleri görülmektedir. Ayrıca Redhouse eserinde çok sayıda örnek kelimeye yer vermiştir. Bunun yanı sıra Redhouse'un örnek Türkçe kelimelerin ve cümlelerin telaffuzuna yer vermesi dikkat çekmektedir.

Anahtar Sözcükler: Redhouse, *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi*, Dil bilgisi çeviri yöntemi, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi.

**HISTORY IN TURKISH LANGUAGE TEACHING AS A FOREIGN
LANGUAGE: A SIMPLIFIED GRAMMAR OF THE OTTOMAN
TURKISH LANGUAGE**

Abstract

As a result of the political, economic and military relations of the Ottoman Empire with the British, many works on teaching Turkish to the British were published. Sir James William Redhouse is one of the authors of these works. The aim of this study is to examine Redhouse's *A Simplified Grammar of the Ottoman Turkish Language* in terms of teaching Turkish as a foreign language.

In the qualitative research, document analysis method was used. Content analysis technique was used for data analysis. According to the data obtained, traces of grammar translation method can be seen in the work. In addition, Redhouse has included many sample words in his work. In addition, it is remarkable that Redhouse includes the pronunciation of exemplary Turkish words and sentences.

* Bu makale, Efecan KARAGÖL tarafından 2011 yılında hazırlanan "Sir James William Redhouse ve İngilizlere Türkçe Öğretimi" başlıklı yüksek lisans tezinin verilerinden hareketle yazılmıştır.

** Dr.; Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Türkçe Öğretimi Uygulama ve Araştırma Merkezi, efecankaragol@gmail.com

Keywords: Redhouse, *A Simplified Grammar of the Ottoman Turkish Language*, Grammar translation method, Teaching Turkish as a foreign language.

1. Giriş

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, tarihî derinliği olan bir disiplindir. 1072 yılında Kaşgarlı Mahmut'un millî duygularla ortaya koyduğu *Dîvânu Lugâti't-Türk* adlı eseri Araplara Türkçe öğretmeyi de hedeflemektedir. Ardından Kıpçak sahasında ortaya konulan sözlükler ve Osmanlı coğrafyasında azınlık okullarında Türkçe öğretimine yönelik yürütülen faaliyetler yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin tarihinde önemli etkinliklerdir (Biçer, 2012). Batılı devletlerin Türkçe öğretimine yönelik Osmanlı coğrafyasında yürüttükleri misyonerlik temelli çalışmalar da yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde önemlidir. İngilizler, Fransızlar, Almanlar ve İtalyanlar bu devletlerin başında gelmektedir. Osmanlı Devleti'nin gerileme devrinde İngilizlerle yoğun siyasi ve ticari faaliyetlerde bulunması, İngilizlere Türkçe öğretimine yönelik birtakım eserlerin yazılmasına yol açmıştır. Bu eserleri yazarlar çoğunlukla İngilizlerdir. Sir James William Redhouse, yazdığı sözlük ve dil bilgisi kitaplarıyla Osmanlı Dönemi İngilizlere Türkçe öğretiminde önemli bir şahsiyettir. Bu sebeple Redhouse'un Türkçe öğretimine yönelik ortaya koyduğu eserler ayrıca incelenmelidir.

Yabancı okulların Osmanlı coğrafyasına gelişi 17. yüzyılda başlamıştır. İlk kurulan okullar Katolik Kilisesi'ne bağlıdır. Protestanlar, okullarını 19. yüzyılda açmıştır. Söz konusu yabancı okulların birçok amacı vardır. Bu amaçlardan birisi, Osmanlı Devleti'nin Avrupa'yla yoğun ilişkiler kurmaya başlaması sonucunda Osmanlı Türkçesi bilen kadroları yetiştirme isteğidir. İlk örgütlenen Katolik okulları, Cizvitlerin açtığı okullardır. Bu okullarda Fransızca, Türkçe ve Rumca dersler verilmektedir (Tekeli ve İlkin, 1999, s. 37). 18 Kasım 1669 tarihinde ise Fransa, İstanbul'da diplomasi ve ticarete ihtiyaç duyulan doğu dillerine yönelik tercüman yetiştirmeyi hedefleyen ve öğrencileri 8-10 yaşlarında çocuklar olan Dil Oğlanları okulunu açmıştır (Hitzel, 1995, s. 19).

19. yüzyıl itibarıyla Anadolu'da Amerikan Protestan misyonerlerinin girişimiyle azınlık okulları yaygınlaşmıştır. "American Board of Commissioners for Foreign Missions (Amerikan Board Misyoner Teşkilatı)" örgütü adına faaliyetlerde bulunan misyonerler Türkçe, Ermenice ve Arapça öğrenmişlerdir (Tekeli ve İlkin, 1999, s. 38-39). Osmanlı Devleti'nin çeşitli bölgelerinde örgütlenen Amerikan Protestan Okulları, Boston'dan Anadolu'ya uzanan bir oluşumdur. Bu oluşumun Suriye, Beyrut, Kudüs, Lübnan, İstanbul, İzmir, Bursa, Kayseri, Sivas, İzmit, Merzifon, Trabzon, Aydın, Konya, Ankara, Erzurum, Bitlis, Mardin, Van, Diyarbakır, Bağdat, Musul, Antep, Maraş, Adana, Haçin, Halep, Basra, Filibe, Manastır ve Selanik'te

şubeleri vardır. Faaliyet alanları; okullar, hastaneler, yaşlılar için bakım evleri, dil bilgisi kitapları, İncil nüshaları ve azınlık dillerini canlandırmaya yarayan materyallerdir (Alan, 2015).

XVIII ve XIX. yüzyıllarda İngilizlere Türkçe öğretmek amacıyla yazılan kitapların sayısı 16'yı bulmaktadır. İngiltere ile Osmanlı İmparatorluğu arasında aktif ticarî ve diplomatik ilişkiler I. Elizabeth (1533-1603) Dönemi'nde (1558-1603) gelişmiştir. XVI-XIX. yüzyıllarda İngilizler daha çok Türk devletinin tarihi ve siyasetine, ticareti ve ekonomisine ağırlık vermişler, Türk dili öğretiminde pratik amaçları göz önünde tutmuşlardır (Eren, 1998, s. 52). Pratik amaçları göz önünde bulundurarak Türkçe öğretimi kitabını yazan müsteşriklerden (doğu bilimci) biri de Sir James William Redhouse'dur (Deniz ve Karagöl, 2018, s. 185).

30 Aralık 1811 tarihinde Londra'da doğan Redhouse, 1826'dan sonra İstanbul'a gelir. Osmanlı Devleti'nde memurluk, tercümanlık, Encümen-i Daniş üyeliği gibi görevleri yerine getirir. Türkçe öğretimi ve sözlükler sahasında birtakım çalışmalar yapar: Üç dilli "Türkçe-İngilizce-Fransızca Sözlüğü"nü 1834'te basıma hazır hâle getirir. Fakat Xavier Bianchi'nin daha önce hazırladığı sözlükten dolayı Redhouse eserini yayımlatmaz. 1842'de ilk eseri olan *Müntahabât-ı Türkiyye* adlı eserini hazırlar; fakat bu eser *Müntahabât-ı Lügât-ı Osmaniyye* adıyla 1852-1853'te yayımlanır. Erzurum'da Osmanlı Devleti adına görevliken yazdığı *Grammaire Raisonnee de la Langue Ottomane (Osmanlı Dilinin Gerekçeli Dil Bilgisi)* adlı kitabı 1846'da yayımlar. Bu eser Fransızlara Türkçe öğretimini amaçlamaktadır. Redhouse Osmanlı Devleti içindeki yabancı subayların Türkçeyi kolaylıkla öğrenmesi için yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarından ikincisi; İngilizlere Türkçe öğretimi kitaplarından ise ilki olan *Türk Seferine Giden Askerlere Osmanlı Türkçesinin Konuşma Dili Cep Kılavuzu (Vade-Mecum)* adlı eserini yazar. Daha sonra 1856 yılında Osmanlı-Rus Savaşı sebebiyle doğan talebi karşılamak üzere *An English and Turkish Dictionary (İngilizce-Türkçe Sözlük)* adında küçük bir sözlük hazırlar. 1884 tarihli İngilizlere Türkçe öğretimini hedefleyen *A Simplified Grammar of the Ottoman Turkish Language (Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi)* adlı eserini Londra'da yayımlar. 1890 tarihinde *A Turkish and English Lexicon (Kitâb-ı Maânî-i Lehçe li-Ceyms Redhouse El-İngilizî)* adlı sözlüğünü yazar (Karagöl, 2011).

Bu araştırmanın amacı, Redhouse'un *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi (OTL)* adlı eserini yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından incelemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemler belirlenmiştir:

1. *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisinin* hedef kitlesi nedir?
2. *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisinin* dil öğretim yöntemi nedir?
3. *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisinin* konuları nelerdir?

4. *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisinde* ek öğretimi ne durumdadır?
5. *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisinde* kelime öğretimi ne durumdadır?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Yıldırım, 1999, s. 10).

Görüşme, gözlem ve dokümanlar, nitel araştırmanın veri toplama yöntemlerindedir. Bu araştırmada yazılı belge incelemesi amaçlandığı için doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. “Doküman analizi örgütsel, klinik veya program kayıtlarının tam metinlerinin ya da bunlardan yapılan alıntılarının, muhtıra ve yazışmalarının, resmi yayınlar veya raporların, kişisel günlüklerin, açık uçlu anketlere verilen yazılı cevapların incelenmesini kapsamaktadır” (Patton, 2014, s. 4).

2.2. İnceleme Nesnesi

Araştırmada Sir William James Redhouse’un *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi* (OTL) adlı eseri incelenmiştir. Söz konusu eser, 1884 tarihinde Londra’da yayımlanmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

OTL, araştırmacı tarafından doküman analizi yöntemiyle incelenerek eserde yabancı dil olarak Türkçe öğretimine ilişkin kodlara ulaşılmıştır. Kodlardan hareketle temalar belirlenmiştir. Eserde bu yönüyle tümevarımsal içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, bir veya birçok metnin içindeki sözcüklerin, kavramların, temaların, deyimlerin veya cümlelerin belirlenip sayıya dökülmesi için kullanılır (Kızıltepe, 2015, s. 253-254). İçerik analizinde verilerin kodlanması önemli bir adımdır. Kodlama, verilerin içerik analizine tabi tutulması, sözcük, cümle, paragraf gibi veriler arasında yer alan anlamlı bölümlere isim verilmesi sürecidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 227). İçerik analizi tekniğiyle yapılan inceleme sonucu aşağıdaki temalara ulaşılmıştır:

- ✓ Hedef Kitle
- ✓ Dil Öğretim Yöntemi
- ✓ Konu
- ✓ Ek Öğretimi

✓ Kelime Öğretimi

3. Bulgular

Bu başlık altında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi açısından OTL’de ulaşılan bulgulara yer verilmiştir:

3.1. *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi* adlı kitapta hedef kitle

Redhouse, OTL’de hedef kitleyi açıkça belirtmemiştir. Ancak hedef kitleye yönelik çıkarımlar yapılabilecek bazı bilgilere yer vermiştir:

Osmanlı Türkçesi öğrenen bir İngiliz öğrenci kendini Osmanlı ünlüleri hususunda tüm dikkatini toplamalı ve alıştığı kısa ünlü telaffuz modelini kurmayı başarıp iki farklı yolla aynı ünlünün uzatabildiği durumları algılamalıdır (Redhouse, 1884, s. 18).

Öğrenciler sessiz harfin sessiz olduğunu belirten işareti fark edecektir. Bu işaret “cezm”dir ve asla bir ünlünün üzerinde kullanılmaz, ünlüyü uzatmaz veya kısaltmaz (Redhouse, 1884, s. 19).

Batı dillerinde benzer bir durum görülmediğinden baştaki bir harf olan ‘ harfinin fonetik değerini öğrenmek Avrupalı öğrenci için bir zorluktur. Ancak tamamen açıklandığında, gerçekte olduğundan çok daha açık (kolay) olacak (Redhouse, 1884, s. 23).

Redhouse, her ne kadar “İngiliz öğrenci, öğrenciler, Avrupalı öğrenci” dese de hedef kitlenin yaş grubuyla ilgili bilgiye yer vermemiştir. Ayrıca OTL, Redhouse’un İngilizlere Türkçe öğretmek için kaleme aldığı ikinci eseridir. Birinci eseri, *Vade-Mecum*’dur.* 1884 yılında Londra’da yayımlanan OTL’nin *Vade-Mecum*’dan daha ileri seviyeye hitap ettiği düşünülebilir. Çünkü *Vade-Mecum*’da dil bilgisi kuralları daha azdır. Ayrıca bu eserde söz varlığı öğretimi ile karşılıklı konuşma örnekleri mevcuttur. Ancak OTL’de *Vade-Mecum*’a göre daha fazla dil bilgisi kuralları vardır. Bu sebeplerle “OTL’nin hedef kitlesi yetişkinlerdir.” çıkarımı yapılabilir. Bunun yanı sıra 19. yüzyılda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin askerî, diplomatik ve ticari amaçlarla yapıldığı düşünüldüğünde yapılan çıkarımın doğru olduğu anlaşılmaktadır.

* Deniz, K. ve Karagöl, E. (2018). İngilizlere Türkçe öğretiminde tarihî bir eser: “Osmanlı konuşma dili cep kılavuzu. *Zeitschrift für die Welt der Türken / Journal of World of Turks*, 10(3), 183-199.

3.2. Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi adlı kitapta dil öğretim yöntemi

OTL'nin içerik tasnifi "I. Bölüm: Harfler ve İmla, II. Bölüm: Osmanlı Türkçesi Kelime Bilgisi, III. Bölüm: Osmanlı Türkçesi Cümle Bilgisi" ana başlıklarından oluşmaktadır. OTL'deki konular fasıllar hâlinde işlenmiştir ve fasıllar arasında hacim bakımından dengeli bir dağılım yoktur. Buradan hareketle Redhouse'un OTL'de İngilizlere Türkçeyi dersler bazında öğretmeyi hedeflemediği anlaşılmaktadır. OTL'de 40 fasıl vardır.

OTL'nin ilk 50 sayfasında Türkçenin ses özelliklerine ve harflerin birleştirilme şekillerine yer verilmiştir:

THERE are thirty-one distinct letters used in the Ottoman language. Some of these have more than one value ; and four of them are sometimes consonants, sometimes vowels. There is also a combination of two letters into one character, **ي** or **ي**, lâ, which Arabian piety has agreed to count as a letter, and which Persian and Turkish conformity has had no option but to adopt. Thirty-two letters have, therefore, to be named and enumerated, as follows:—

ا êlif, ب bê, پ pè, ت tè, ث sè, ج jlm, چ chlm, ح hâ, خ khî,
د dâl, ذ zèl, ر rî, ز zè, ژ zhè, س sln, ش shln, ص sâd, ض dâd,
ط tî, ظ zî, ع 'âyn, غ gâyn, ف fè, ق qâf, ك kâf, ل lâm, م mim,
ن nûn, و wòv, ه è, ي lâm-êlif, ي yè.

Osmanlı dilinde kullanılan 31 farklı harf vardır. Bazılarının birden çok kullanımı vardır ve 4'ü bazen sessiz bazen sesli harf olarak kullanılır. Arapların tek harf olarak kabul ettiği, Farsça ve Türkçeye uygunluğundan bu dillerde de kullanılan **ي** ya da **ي** 2 harf birleşerek tek bir harf oluşturur. Böylece 32 harf sayısına yükselir ve aşağıdaki gibi isimlendirilir (Redhouse, 1884, s. 1).

Yazar, OTL'de Türkçenin harf özelliklerini ayrıntılı biçimde ele almıştır. Alfabenin toplu olarak verilmesi, ebced sisteminden bahsedilmesi, bazı harflerin Arapça ve Batı dillerindeki kökenlerinin karşılaştırılması, harflerin başta, ortada ve sonda kullanılması, harflerin fonetikleri ve çeviri sistemindeki karşılıkları kapsamlı biçimde ele alınmıştır. Ayrıca Redhouse'un gramer-tercüme yönteminin hâkim olduğu dönemde telaffuz için pratik örneklerine yer vermesi dikkat çekmektedir:

He must practice himself in pronouncing páshá, پَاشَا (not pásháw), bábbá, بَابَا (not báybá), dān, دَنْ (not dèn), sán, سَنْ (not sèn), bèn, بَنْ (which he will at once pronounce right), is-(tèmek), اِسْتَمَكْ, fír-(lámáq), فِرْلَامَقْ, qól, قَوْلْ (not qál), qúl, قَوْلْ (not qúl), yúz, يُوْزْ (not yúz or yúz), and gyúz, كُوْزْ (not gyúz or gyúz, though these are also words or syllables).

The English student of Turkish has to exert his utmost care, in respect of the Ottoman vowels, to break himself of the home method of pronouncing a short vowel, and the same vowel when long, in two very different ways. The Ottoman

Öğrenci; paşa, baba, dan, sen, ben, istemek, fırlamak, kol, kul, yüz ve güz şeklinde telaffuz etmeyi pratiğe dökmelidir.

Osmanlıca öğrenen bir İngiliz öğrenci, Osmanlı ünlüleri hususunda tüm dikkatini toplamalı ve alıştığı kısa ünlü telaffuz modelini kurmayı başarıp 2 farklı yolla aynı ünlünün uzatabildiği durumları algılamalıdır (Redhouse, 1884, s. 18).

Redhouse'un Osmanlı Türkçesindeki harflere yönelik açıklamaların yanı sıra az da olsa pratik örneklerine yer vermesi dil bilgisi-çeviri yöntemiyle ilgilidir. Demircan (2005, s. 150), XIX. yüzyılın başlarından itibaren geçerli dil öğretimi konumunda olan bu yöntemin ana çizgilerini aşağıdaki gibi sıralamaktadır:

1. Dil bilgisi: Biçimbilgisi ve sözdizimi kurallarını içermekte, sesletim öğretimi yapılmıyorsa da başlangıçta sesletim kuralları bir özet olarak verilebilmektedir.
2. Öğretim, ezbere (rote learning), bağlam dışı sözcükler, sözcük listeleri ve onların çekimleriyle başlar. Bu sözcükler kullanılacağı metin ile aralarında bir sıra izlenmez, listeler sonradan ezberlenir.
3. Dil bilgisi kuralları tümdengelimli olarak verilir; bu kuralların bir uygulaması olarak yabancı-dilden anadile, anadilden yabancı-dile çeviri yapılır. Mekanik olarak yapılan bu çevirilerde kullanılan tümceler, bağlam dışı, yapay tümcelerdir.

Demircan (200, s. 150)'ın dil bilgisi-çeviri yöntemine yönelik sıraladığı özelliklerin OTL'de yer aldığı görülmektedir: OTL'de kurallar baştan verilmiş, daha sonra örneklerle bu kuralları açıklama yoluna gidilmiştir. Dolayısıyla tümdengelimli olarak Türkçe öğretilmeye çalışılmıştır. Örnek Türkçe kelimeler, -*Vade-Mecum*'dan farklı olarak- önce Arap harfli Türk

yazısıyla sonra da *-Vade-Mecum'*da olduğu gibi- bir İngiliz'in en doğru telaffuz edeceği şekilde Latin harfleriyle verilmiştir. Kelime çekimleri, kök-ek ilişkisi eserde yer almaktadır. Ayrıca örnek kelimelerin ve çekimlerin İngilizce karşılıkları da verilmiştir. Örnek Türkçe kelimelerden bazıları iki dil arasındaki ortak kelimelerdir. Bunun yanı sıra eserde az verilen örnek Türkçe cümlelerin İngilizce çevirilerine de yer verilerek öğretim kolaylaştırılmıştır. Fakat OTL'de bir sözlük veya bir kelime listesi yoktur.

Yabancı dil öğretiminde ve tabii olarak Türkçenin yabancılara öğretiminde dil bilgisi ve çeviri yaygın bir yöntemdir. Bu yöntem 1840'lardan 1940'lara kadar yabancı dil öğretimine hâkim olmuştur (Aydın, 1996). Redhouse da yaygın olarak kullanılan bu yöntemi esas alarak OTL'yi yazmıştır.

3.3. Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi adlı kitapta konular

OTL'nin konuları arasında -dil bilgisi-çeviri yönteminin gereği olarak- dil bilgisi oldukça fazladır. Eserin ana bölümleri kendi içlerinde fasıllara ayrılmaktadır. I. bölüm 2 fasıldan, II. bölüm 25 fasıldan, III. Bölüm ise 13 fasıldan oluşmaktadır. Dolayısıyla Redhouse bu eseriyle İngilizlere Türkçeyi 40 fasılda öğretmeyi planlamıştır. Eser incelendiğinde fasılların sayfa sayıları arasında bir denge olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla fasılların her biri bir ders gibi tertip edilmemiştir. Aşağıda OTL'deki konulara yer verilmiştir:

Tablo 1: OTL'deki Konular

No.	Bölüm ve Fasıllar	Konular
I. Bölüm: Harfler ve İmla		
1.	I. Fasil	Sayılar, Sıralama, Yapılar ve Harflerin İsimleri, Arapça, Yunanca ve Latince Harflerin Simgeleri
2.	II. Fasil	Harflerin Fonetik Değerleri, Ünlü Harfler, Yazı Dilindeki Simgeler, Diğer Alfabelerle Yazımı, Osmanlı Türkçesinde Ses Uyumu
II. Bölüm: Osmanlı Türkçesi Kelime Bilgisi		
3.	I. Fasil	İsimler
4.	II. Fasil	Sıfatlar
5.	III. Fasil	Sayılar
6.	IV. Fasil	Zamirler
7.	V. Fasil	İşaret Zamirleri
8.	VI. Fasil	Soru Zamirleri
9.	VII. Fasil	İlgi Zamirleri
10.	VIII. Fasil	Türemiş Fiiller, Türemiş Fiiller Tablosu
11.	IX. Fasil	Fiil Çekimi, Kip, Zaman, Sıfat-fiil, İsim-fiil, Zarf-fiil
12.	X. Fasil	Fiillerde Kişi ve Kişi Sayısı
13.	XI. Fasil	Fiillerin Karmaşık Kategorileri (Karmaşık Fiiller)

14.	XII. Fası	Fiillerin Birinci Karmaşık Kategorisi (Karmaşık Fiiller)
15.	XIII. Fası	Fiillerin İkinci Karmaşık Kategorisi (Karmaşık Fiiller)
16.	XIV. Fası	Fiillerin Üçüncü Birleşik Kategorisi (Karmaşık Fiiller)
17.	XV. Fası	Türkçe Birleşik Fiil Çekimi
18.	XVI. Fası	Yeterlilik Fiilinin Olumsuz Çekimi
19.	XVII. Fası	Rivayet Birleşik Zaman, Yeterlik Fiili, Basit Fiiller
20.	XVIII. Fası	Ek Fiiller
21.	XIX. Fası	Fiillerin Varlığı-Yokluğu, Görülebilirliği-Görülemezliği
22.	XX. Fası	Birleşik Fiiller
23.	XXI. Fası	Fiillerin Soru Hâlleri ve Genel Soru Sorma Şekli
24.	XXII. Fası	Zarf Niteliğindeki İfadeler
25.	XXIII. Fası	Edatlar
26.	XXIV. Fası	Bağlaçlar
27.	XXV. Fası	Ünlemler
III. Bölüm: Osmanlı Söz Dizimi		
28.	I. Fası	Diyaloglardaki Kısaltılmış İfadeler, Yazı Dilinde Netlik
29.	II. Fası	İsimlerin Söz Dizimi
30.	III. Fası	Sıfatların Söz Dizimi
31.	IV. Fası	Sayıların Söz Dizimi
32.	V. Fası	Zamirlerin Söz Dizimi
33.	VI. Fası	Fiillerin Söz Dizimi
34.	VII. Fası	Ortaçların Söz Dizimi
35.	VIII. Fası	Fiil Soylu İsimlerin ve Mastarın Söz Dizimi
36.	IX. Fası	Fiilimsilerin Söz Dizimi
37.	X. Fası	Zarfların Söz Dizimi
38.	XI. Fası	Edatların Söz Dizimi
39.	XII. Fası	Bağlaçların Söz Dizimi
40.	XIII. Fası	Ünlemlerin Söz Dizimi

OTL’de öncelikle “I. Bölüm: Harfler ve İmla” başlığı altında Osmanlı Türkçesinin alfabe sistemi sıralanmıştır. Eserin II. bölümünde Osmanlı Türkçesinin kelime bilgisine yer verilmiştir. Bu bölüme eserin diğer bölümlerine göre daha çok ağırlık verilmiştir. 25 fasıldan oluşan kelime bilgisi bölümünde Türkçenin kelime türleri -isim, sıfat, zamir, zarf, edat, bağlaç, ünlem, fiil- işlenmiştir. Sayılar konusu sıfatlar konusundan ayrı olarak müstakil başlık altında ele alınmıştır. Bu bölümde 15 fasıllık başlık altında fiillerin işlenmesine daha çok yer verildiği görülmektedir. Ayrıca Redhouse, kelime bilgisi bölümünde fiilimsiler konusunu ayrı bir başlık olarak değil de fiil çekimine dâhil ederek değerlendirmiştir.

Eserin son ana bölümü olan “III. Bölüm: Osmanlı Söz Dizimi” diğer ana bölümlere nispetle en az yere sahiptir. Bu bölümde Redhouse, “Diyaloglardaki Kısaltılmış İfadeler, Yazı Dilinde Netlik, İsimlerin Söz Dizimi, Sıfatların Söz Dizimi, Sayıların Söz Dizimi, Zamirlerin Söz Dizimi, Fiillerin Söz Dizimi, Sıfat-Fiillerin Söz Dizimi, Fiil Soylu İsimlerin ve Mastarın Söz Dizimi, Fiilimsilerin Söz Dizimi, Zarfların Söz Dizimi, Edatların Söz Dizimi, Bağlaçların

Söz Dizimi, Ünlemlerin Söz Dizimi” fasıllarıyla esasen II. bölümde ayrıntılarıyla bahsettiği Osmanlı Türkçesi kelime bilgisine cümle bazında birkaç örnekle yer vermiştir. Bu bölümde Redhouse, kelimelerin cümle içindeki görevlerini işlememiştir. Esasen OTL’nin “Osmanlı Söz Dizimi” bölümü Osmanlı Türkçesinin kelime bilgisine dair verilen bilgilerin, değinilen hususların pekiştirilmesine yöneliktir.

OTL’ye genel olarak bakıldığında eserin Türkçeyi ses bilgisi, kelime bilgisi ve cümle bilgisi olarak öğretmeye çalıştığı, kelime öğretiminin özellikle ön plana çıkarıldığı anlaşılmaktadır.

3.4. Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi adlı kitapta ek öğretimi

OTL’de ek öğretimi için ayrı bir bölüm yoktur. Yalnızca türemiş fiiller kısmında (VIII. Fasıl: Türemiş Fiiller, Türemiş Fiiller Tablosu) fiil türetme yolları ayrı bir başlık dâhilinde ele alınmıştır. Türemiş fiiller faslı hariç diğer ekler konu gereği yeri geldikçe işlenmiştir. Mesela isim yapmaya yarayan ekler isimlerle ilgili fasıllarda; fiil yapma ekleri ise fiillerle ilgili bölümlerde yer bulmuştur. Redhouse, isim veya fiil yapma eklerini ilgili bölümlerde alt başlıklar dâhilinde ele almamıştır. Bunun yerine eklere, ilgili bölümlerde müstakil paragraflarda yer vermiştir.

Redhouse, eserde 83 farklı eke yer vermiştir. Eklerin ünlü uyumlarına göre değişimi konusunda bir istikrar söz konusu değildir: Genellikle kelimelerdeki kalın ve ince ünlülerin durumuna göre ekler ince veya kalın sıralı olarak yer değiştirmektedir. Bununla birlikte genellikle- eklerin bütün hâllerine OTL’de yer verildiği de görülmektedir. Mesela isimden isim yapmaya yarayan “-şer” ekinin diğer şekilleri olan “-şar, -er, -ar” hâllerine eserde değinilmiştir. Fiillerle alakalı bahislerde daha çok eklerin ince sıralı hâli tercih edilmiştir. Bunu sebebi fiillerin işlendiği bahislerde fiil çekimine örnek olarak “tep-” fiilinin tercih edilmesidir. OTL’deki ekler alfabetik olarak aşağıda sıralanmıştır:

Tablo 2: OTL’deki Eklerin Alfabetik Listesi

A	
1.	-a: İstek kipi
2.	-a: Yönelme durumu eki
3.	-acak: Gelecek zaman kip eki
4.	-alı: Zarf-fiil eki
5.	-alım: İstek kipi
6.	-an: Sıfat-fiil eki
7.	-ân: Farsça çokluk eki
8.	-ar: Sıfat-fiil eki
9.	-ât: Arapça çokluk eki
B	
10.	-bân: Farsça kökenli bir ektir. Eklendiği kelimeye “bakan, koruyan, gözeten” anlamları katarak birleşik kelime oluşturur.
C	
11.	-ca: İsimden isim yapma eki

12.	-ceğiz: İsimden isim yapma eki. Küçültme eki
13.	-cek: İsimden isim yapma eki. Küçültme eki
14.	-cik: İsimden isim yapma eki. Küçültme eki
Ç	
15.	-çi: İsimden isim yapma eki
D	
16.	-da: Bulunma durumu eki
17.	-dan: Çıkma durumu eki
18.	-daş: İsimden isim yapma eki
19.	-dı(idi): Ek-fiilin hikâyesi
20.	-dı: Görülen geçmiş zaman kipi
21.	-dık: Sıfat-fiil eki
22.	-dikçe: Zarf-fiil eki
23.	-dir: 3. teklik şahıs eki. Bildirme eki
24.	-dir: Fiilden fiil yapma eki
E	
25.	-eme: Yeterlilik fiilinin olumsuzu
26.	-e...-e: Zarf-fiil eki
27.	-ecek: Sıfat-fiil eki
28.	-erek: Zarf-fiil eki
29.	-eyim: İstek kipi
İ	
30.	-ici: Fiilden isim yapma eki
31.	-iver-: Tezlik fiili
32.	-in: İlgi eki
33.	-în: Arapça çokluk eki
I	
34.	-ı: Fiilden isim yapma eki
35.	-ı: Yükleme durumu eki
36.	-ıcak: Zarf-fiil eki
37.	-ım: 1. teklik şahıs iyelik eki
38.	-ın(ız): Emir kipi için 2. Çokluk şahıs eki
39.	-in: 2. Teklik şahıs iyelik eki
40.	-ınca: Zarf-fiil eki
41.	-inci: İsimden isim yapma eki
42.	-ıp: Zarf-fiil eki
43.	-ır: Geniş zaman kipi
44.	-ız: 1. çokluk şahıs eki
K	
45.	-k: 1. çokluk şahıs eki
46.	-ki: İlgi zamiri
L	
47.	-l: Fiilden fiil yapma eki
48.	-l: İsimden fiil yapma eki
49.	-l: İsimden isim yapma eki
50.	-lar: Çokluk eki
51.	-ları: 3. çokluk şahıs iyelik eki
52.	-le: İsimden fiil yapma eki
53.	-lı: İsimden isim yapma eki
54.	-lık: İsimden isim yapma eki
M	
55.	-m: 1. teklik şahıs eki
56.	-m: 1. teklik şahıs iyelik eki
57.	-ma: Fiilden isim yapma eki. İsim-fiil eki
58.	-mak: Fiilden isim yapma eki. İsim-fiil eki
59.	-malı: Gereklik kipi eki
60.	-me: Fiilden fiil yapma eki
61.	-mez: Geniş zaman 2. ve 3. şahıslar için olumsuzluk eki
62.	-mız: 1. çokluk şahıs iyelik eki
63.	-mi: Soru eki
64.	-miş: Sıfat-fiil eki

65.	-muş (imiş): Ek-fiilin rivayeti	
		N
66.	-n: Fiilden fiil yapma eki	
67.	-n: Zamir n'si	
68.	-nız: 2. çokluk şahıs eki	
69.	-nız: 2. çokluk şahıs iyelik eki	
70.	-nin: İlgî eki	
		R
71.	-r: Fiilden fiil yapma eki	
		S
72.	-sa: Dilek-Şart kipi	
73.	-se(ise): Ek-fiilin şartı	
74.	-sı: 3. teklik şahıs iyelik eki	
75.	-sınız: 2. çokluk şahıs eki	
76.	-sin: 2. teklik şahıs eki	
		Ş
77.	-ş: Fiilden fiil yapma eki	
78.	-şar: İsimden isim yapma eki	
		T
79.	-t: Fiilden fiil yapma eki	
		Ü
80.	-üz: İsimden isim yapma eki	
		Y
81.	-y: Yardımcı ünsüz	
82.	-yor: Şimdiki zaman kipi	
		Z
83.	-z: İsimden isim yapma eki	

OTL'nin örnek kelime kadrosu tarandığında 83 ekin var olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle Redhouse, OTL'de 83 ekin öğretimini planlamıştır. Bu eklerin 44'ü çekim ekidir. Geri kalanlardan 25'i yapım eki, 2'si isim-fiil, 5'i sıfat-fiil, 7'si ise zarf-fiil ekidir.

3.5. Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi adlı kitapta kelime öğretimi

50 sayfa olan "I. Bölüm: Harfler ve İmla"nın sayfa sayısı bakımından eserin tamamına oranı %26; 107 sayfa olan "II. Bölüm: Osmanlı Türkçesi Kelime Bilgisi"nin eserin tamamına oranı %56; 35 sayfa olan "III. Bölüm: Osmanlı Türkçesi Cümle Bilgisi"nin ise eserin tamamına oranı %18'dir. Dolayısıyla Redhouse, İngilizlere Osmanlı Türkçesi öğretmek amacıyla yazdığı OTL'de kelime öğretimine daha çok önem vermiştir.

OTL'de yer alan örnek Türkçe kelimeler ele alınan konuya örnek teşkil etmesi için verilmiştir. Genellikle önce Arap harfli Türk yazısı ile yazılan kelimenin daha sonra Latin harfleri ile okunuşu gösterilmiştir. Mesela "bakalım" kelimesi öncelikle Arap harfli Türk yazısıyla yazılmış, ardından "bakhalım" biçiminde Latin harfleri ile bir İngiliz'in Türkçe telaffuza daha yakın telaffuz etmesi için okunuşu verilmiştir. OTL'de bu türden örnek kelimeler oldukça fazladır. Bu kelimelerden bazıları örnek olması bakımından tablo hâlinde aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 3: OTL’de Telaffuzu Verilen Kelimelere Örnekler

No.	Kelimeler	Telaffuzu
1.	beşer	besher
2.	çok	çhoq
3.	görgünüz	gyurgyunuz
4.	göz	gyuz
5.	günü	gyunu
6.	için, içun	ichun
7.	ince	inje
8.	itişmek	idishmek
9.	kaç	kach
10.	kaşınmak	qashınmak
11.	kılıç kuşanmak	qılıj qushanmaq
12.	konak	qonak
13.	okuduğum	oqudughum
14.	olmuş	olmush
15.	on beşinci	onbeshinji
16.	söyledi	süweyledi
17.	süngümüz	sungyumuz
18.	şu	shu
19.	tavuk	tawuq
20.	tepişir	tepushur

Yukarıdaki tabloda örnekleri verilen telaffuzlar, OTL’nin hazırlanışında aynı zamanda konuşma becerisinin dikkate alındığını göstermektedir.

OTL’deki kelimelerden 346’sı birden fazla fakat değişik adetlerce tekrarlanmıştır. Tekrarlanan kelimelerin tekrar miktarı da dikkate alınırsa, eserde 3890 kelimenin mevcut olduğu ortaya çıkmaktadır. Fakat tekrarlanan kelimelerin her birini sadece bir kez saymak üzere değerlendirme yapılırsa, 1058 kelimenin mevcut olduğu görülmektedir. Bahsi geçen 1058 kelimelik listeye fiilimsiler (isim-fiil, sıfat-fiil ve zarf-filler) dâhil edilmemiştir. 1058 kelimenin 902’si isim, 156’sı ise fiildir. Diğer bir deyişle OTL’deki örnek Türkçe kelimelerin %85’i isim, %15’i fiildir. OTL’deki örnek kelime kadrosuna aşağıda yer verilmiştir:

Tablo 4: OTL’nin Örnek Kelime Kadrosu

A
ab, Abdülhamit, açmak, ada, adalet, adam, adet, aferin, âferînende (yaratan, Allah), afet, ağa, ağaç, ağırlık, ağlamak, ağleb (en üstün, kuvvetli), ah, ahbap, Ahmet, ahsan, ahiz, ak, akçe, akıl, akılsız, aksamak, akşam, âl (soy, aile), alay, almak, alın, alt, altı, altın, altıncı, altışar, altmış, amade, aman, amiral, amma, an, ana, ancak, anız, anlamak, anmak, apar, araba, Arabistan, art, arı, Arif, arpa, arslan, arzan (genişliğine), asa, âsaf (vezir), asâkir, asalet, ashap, askerî, asmak, asır, aşağı, aşçı, aşiyane, at, ateş, atmak, attar, ayak, ay, az, Azak, âzim (niyet eden), azim(ulu), azimet.
B
bâb, baba, bâğbân, bağ, bahçe, bahran, bahtbergeşte (bahtı kara), bakınmak, bakkal, bakmamak, bakmak, bâr (sadık ve dindar olan), baş, başlı, batmak, batırmak, bayılmak, bazı, bed, beğenmek, belli, ben, berkarâr (kararlı), beraber, bere, berran (kesici), beş, beşer, beşinci, beşiz, bey, beyan, beyn (ara, aralık), biddefa’ât (sık sık), bidedeb, bihâr, bihişt (behişt), bihterîn, biillet, bilemek, bilmek, bilyon, bin, bininci, binmek, bir, birer, biri, birinci, birkaç, biz, bizâ’a(sermaye), bolluk, boyun, boz, bozulmak, bozuşmak, böyle, Bursa, bu, buçuk, but, bulmak, bulunmak,

burç, buyurmak, buyurulmak, buz, büyücek, büyük, büyükçe, büzmek, büzülmek, büzürg.

C

câ (yer), canfeza, cânver (canavar, hayvan), cari (akıcı), cep, cem, cemaziyelahir, cemaziyelevvel, cenap, cenup, cesur, cevap, cezire, cezm, cihan, cihat, cins, coğrafya, cürh, cüz.

Ç

çâh (kuyu), çak, çâkâçâk (silah çatışması sesi), çâk-çâk (çok yırtık), çalışmak, çam, çardak, çarşı, çavuş, çıkmak, çiçek, çift, çizme, çocuk, çok, çorba, çörek, çuha, çulluk, çünkü, çürük.

D

da, da'i (duacı), dağ, dahi, dakika, dal, dane, davranmak, dayı, değil, dek, demek, demir, deniz, dest, dest-be-dest (el el üstüne), destgâh, devam, devecik, devlet, dil-teşne (istekli), dişi, doğan, doksan, dokuz, dokuzuncu, dolayı, dolu, donanma, dost, dörder, dördüncü, dördüz, dört, dua, duhâ (kuşluk vakti), durmak, düşadüş (omuz omuza), dün, dürüst, düşünmek.

E

ebcet, ebe, ebedî, ebvâb, ecnâs, ecyâl (milletler), edepli, efendi, efkâr, eğer, ehil, ekser, elemek, elf, elifba, el, elli, ellinci, ellişer, elma, elmacık, elmas, emek, emel, emir, emirlik, emmek, emir, en, enhâr, enişte, enkaz, er, erbab, erikçik, erken, esb (at, beygir), eser, Esmâ, esre, etmek, ev, evet, evla, evvel, evvela, ey, eylemek, eyvah.

F

Farisi, farz, Fatma, felek, fen, ferahfeza, ferman, fettâh, fetva, fırlamak, fıstık, filhakika, filvaki (aslında), filan, fil, fûnûn.

G

gaflet, galip, gayda, gayrimahdut, gece, gelinlik, gelmek, gemi, genç, gendüm-gün(buğday renkli), geri, gezmek, gibi, gidi, gitmek, giyinmek, giymek, gönül, göre, görgü, görmek, görmemek, görülmek, görünmek, görüştürmek, görüştürülmek, görüşmek, göz, gözetmek, gözlük, gufran, gurre (parlama), gül, gülme, gül-zâr (gül bahçesi), gün, güz, güzel.

H

ha, haber, habl (ip, urgan), hâce, hâcegân, haffâf, Halik, halife, hamd, hamîs, hamse, hamsin, hangi, harp, Hasan, hat, hatır, hatır-hâh (gönlün aradığı veya istediği), hatta, hay, hayat, hayıf, hayır, hayvan, hazret, haz, heft, hele, hem, hemcins, hemşehri, her, hıfız, hicri, hiç, hıdiv, himmet, hisse, hizmetçi, hocacık, hûb-rû (sevimli), Huda, humâsî, hums (beşte bir), Hüseyin, husrevî, husumet, husus, hüznün, Hudâvend, hülya.

İ

i'vicâc (eğrilme), ibret, içmek, için, içirmek, içmek, idare, iftirâs (parçalama), iğfâl, iğrenmek, ihdas, ihmîrâr, ihtiyaç, ikbal, iki, ikinci, ikişer, ikiz, ikizli, iklim, İlah, İlahî, ile, ileri, ilim, illet, iltimas, imdi, imsak, in, inan, ince, inci, inek, İngiltere, inkâr, inmek, intizar, ip, ipek, iptida, iri, irice, irileşmek, İrlanda, irsal, İsa, İsfahan, ispâh (asker), İstanbul, istemek, istidat, istifa, istifsâr (açıklığa kavuşturma), istiskal, iş, işbu, it, itcik, itişmek, itişirmek, itmek, ittirmek, iyi, izam(büyükler, ulular), îzed (Allah, tanrı), İzmir, izzet.

I

ihlamur, ırlamak, ırz, ısırma, itret (soy).

K

kap, kabul, kabza, kaç, kaçmak, kaça, kaçırmak, kadı, kala, kalem-dân, kalın, kalkmak, kalmamak, kalmak, kalp, kancık, kapı, kaplamak, kaplan, kaplanmak, kaplanılmak, kaplayamamak, kapı, kâr (iyi tavırlı), kara, karaca, kardeş, karı, karıcık, karındaş, karlık, kaşınmak, kat', kati, katiyen, kâtibetan, kâtipçik, kavaf, kaval, kavi, kavis, kayyum, kaza, kazasker, kazı, kazımak, kazmak, keçi, kedi, kedicik, kendi, kerem, kere, kesilmek, kesmemek, keyif, keyfiyet, kılıç, kılmak, kır, Kırım, kırk, kırmak, kısaltmak, kısım, kısmak, kısarak, kıta, kıtal, kız, kızcağız, kızıl, kızılca, ki, kim, kir, kirâm, kitap, kitapçık, koğuş, kol, kolay, komşu, konak, konmak, kor, korkmak, koş, koymak, köpek, köprü, köy, kral, kuut, ku'ûr, kudret, kûh-sâr, kul, Kur'an, kurmak, kurt, kurtulmak, kuru, kurucu, kuş, kuşanmak, kutr (çap), kutu, kutup, kuvâ, küçücük, kürecik, kürek.

L

lâ-yu'ad (sayısız), lafiz, lakin, layemut, layık, lâ-yuhsâ (sayılamayan, hesaplanamayan), lazım, leb, li-sebebin (bir sebepten dolayı), Londra, lüzum.

M

maarif, malum, mamure, madam, madde, mademki, mağfur, mağlup, mâh, mahcup, mahluk, mahzûz, makdur, maktu, mal, manzur, mesul, mebâdâ, meclis, medar, medet, Medine, meğer, Mekke, mektup, melun, memalik, memnun, merbut, merbutluk, mert, merdân, merhaba, merhum, Meryem, mescit, mesfûr, Mesih, meskûn, mesnet, metin, mevzi, mey, mezbûr, mezkûr, mi, mi'eteyn, miktar, milyon, miralay, mirliva, molla, muahharen (sonradan), mucip, muhabbet, muharrem, muhip, mukaddem, mukaddema, mûmâileyh (yukarıda adı geçen), Musa, Müslim, muvafik, mübin, müftü, mühür-dâr, mükâtebe, mükerrerme, münhezim, müşarünileyh (adı geçen), müşir, müteşebbis.

N

nâ-bînâ (kör), nam, nâ-mütenâhî, nazar, nazir, ne, ne kadar, ne türlü, ne, ne...ne, necat, neden, nedir, nefer, neşir, nezt, nısıf (yarım, yarısı), nîk, Nuh, nur.

O

o, oda, odun, oğul, ok, okumak, okunmak, okunulmak, okutmak, olmak, olmamak, olgun, olgunluk, on, onbaşı,

onlar, onuz, oraya, Osmanlıca, ot, oturmak, otuz, otuzar, otuzuncu, oyun.

Ö

öbür, öksürmek, öksürtmek, ölmek, ölüm, ömür, ördek, ötürü, öyle.

P

pâ (ayak), padişah, padişahcık, para, pare, paşa, paşacık, pay, payda, peder, perşembe, pergâr (pergel), peri, peri-veş (peri gibi), peşmân (pişman), pey (iz), peyderpey (adım adım), peygamber, pide, pir, piyade.

R

râbi'a, rabbit, râh, rahman, ramazan, Raşit, razı, re'fet, reis, rebiyülahir, rebiyülevvel, recep, refik, remi (atma, uzaklaştırma), resîde, rey, ribât, riyaset, rû, rub', rub'i, rubai.

S

saat, saatlik, sabah, sâbi'a, sabit, sadâret-ma'âb, sadık, safa, safer, sağ, sahipkıran, saik, saire, salat, salise, saltanat, san, sanmak, saniye, sap, sarf, sâri (sirayet eden), sebep, sebz-reng, secde, sefine, sefir, seg, sekiz, sekizer, sekizinci, seksen, selatin, selh, semek, semen, sen, sene, seng, serapa (baştan ayağa), ser-tâ-pâ, ser-tâ-ser(baştan başa), setre, sevmek, seza, sıcak, sıyırmak, sızmak, sine be sine (göğüs göğse), sipahi, sipâs, sitte, siyah, siz, sof, soğan, soğuk, sol, son, sonra, sormak, sormamak, soy, soya, soyunmak, söylemek, söyletmek, sözlü, su, sual, sultan, sur, susmak, sülâsî, Süleymân, sülük, süne, süngü, sürmek, sürü, sürüşürmek, sürüşürülmek, sürüşmek, süzmek.

Ş

şaban, şad, şah, şâhî, şahinşah, şayan, şayet, şebân-rûz, şehir, şehriyar, şeker, şems, şevval, şey, şeyhülislam, şiddet, şirin, şu, şûr, şüphe.

T

ta, te'âla, ta'allüm, ta'n, tab, tabak, taç, tahammül, tâhir, tahrir, tahrirî, tahsil, takâzâ, takdir, Talat, tali, Tanrı, taraf, tasdik, tâsi'a, tastir, tatlı, tavuk, Tayyibe, tecahül, tedbir, tekessür, tekne, tendürüst, tepmek, teptirmek, teptirememek, teptirilmek, teptirilememek, tepilmek, tepilmemek, tepinmek, tepindirmek, tepindirilmek, tepinilmek, tepinilmemek, tepinmemek, teptişmek, teptişirmek, teptişirilmek, teptişirilmemek, teptişirmemek, teptişilmek, teptişilmemek, teptişmemek, tepmemek, tercüman, tere, tertip, terzi, teyze, tıkamak, tin, top, toplamak, trilyon, tulu, tutmak, tutkun, tutkunluk, tuz.

U

ubâr, ufacık, ufak, ufakça, uğramak, ulak, ulûf, ummak, umum, ur, us, usul, uşak, uşr (onda bir), uyumak, uz.

Ü

üç, üçüz, üçüzlü, üremek, üst, üstün, ütme, ütü, üzere.

V

vah, vaki, vakit, valide, var, varmak, vasıf, vasıl, ve, vecih, vekil, velâkin, veli, velinimet, vermek, vesâ'il, vesile, vezir, vid, vizite, vukuf, vurmak, vücut, vürüt.

Y

ya, yaban, yahut, yakmak, yan, yankı, yapmak, yarı, yarım, yarın, yatmak, yaz, yazdırmak, yazdırtmak, yazı, yazıcı, yazık, yazmak, yed, yedek, yedi, yedinci, yedişer, yemek, yeşil, yeşilce, yetmiş, yevmi, yevmiye, yirmi, yirminci, yirmişer, yok, yol, yukarı, yumurta, yük, yürümek, yüz, yüz (çehre), yüzmek, yüzücü.

Z

zafer, zahire, zalim, zaman, zat, zatülcenb, zer, zıfır, zikir, zilhicce, zilkade, zincir, ziyinet, zira, zor, zulüm, zü'âbe, zünâbe, zümrüt.

Yukarıdaki tabloda yer alan örnek Türkçe kelimeler farklı sıklıklarda OTL'de yer almıştır. Aşağıda OTL'deki en sık kullanılan 10 örnek kelimeye yer verilmiştir:

Tablo 5: OTL'de En Sık Kullanılan İlk 10 Örnek Kelime

No.	Kelimeler	Sıklık
1.	tepmek	649
2.	olmak	372
3.	gelmek	58
4.	etmek	38
5.	ben	36
6.	ev	33
7.	gitmek	33
8.	o	32
9.	bir	30
10.	bu	30

Yukarıdaki tabloda en çok “tep-” fiili üzerinden örneklendirme yapıldığı görülmektedir. Bu fiili “ol-” ve “gel-” fiili takip etmektedir. En çok kullanılan ismin “ben” olduğu dikkat çekmektedir.

OTL'nin örnek Türkçe kelime kadrosuna 1855 tarihli *Vade-Mecum*'da olmayan 651 yeni Türkçe kelime ilave edilmiştir. Bu sayede OTL'de Türkçe öğrenmek isteyen İngilizlere yeni kelimeler kazandırılması hedeflenmiştir. Ayrıca OTL'nin örnek Türkçe kelime kadrosuna *Vade-Mecum*'da olan 407 adet örnek Türkçe kelime dâhil edilerek tekrar yoluyla pekiştirmeye gidilmiştir. Aşağıda OTL'deki kelime kullanımına örnek verilmiştir:

Hence, if one be asked, بُوْنَه دِرْ (bû ne dir) *what is this?* the answer, in Ottoman Turkish, will be, for instance, أَلْمَا (elma) *an apple*, as in English. (A Frenchman would answer: “*C'est une pomme.*”) Should the question be, قَرِنْدَاشِيمِي كُورْدِيكُزْمِي (qârdâşîmî [vulq. qârdâşîmî] gyârdânâz-mû) *have you seen my brother?* the answer will be, either كُورْدُم (gyârdâm) *I have seen (him)*, or كُورْمَدِيم (gyûrmâdîm) *I have not seen (him)*.

Bu nedenle şayet birine *Bu nedir?* diye sorarsanız, Osmanlı Türkçesindeki cevap İngilizcede olduğu gibi *elma* olacaktır (Fransız'ın cevabı *Bu bir elma.* olacaktır.). Soru *Karındaşımı (halk dilinde kardeşimi) gördünüz mü?* olursa, cevap *gördüm* ya da *görmedim* olacaktır (Redhouse, 1884, s. 159).

OTL'de örnek olarak verilen kelimelerde dikkat çeken bir diğer husus Türkçeden İngilizceye geçen verinti kelimelerin de olmasıdır. Her ne kadar Türkçeden İngilizceye geçen verinti kelimelerin tespitine dair kısıtlı bir literatür söz konusu olsa da (Karaağaç, 2008) Gatenby (1954) araştırmasında Türkçeden İngilizceye geçen 247 kelimeyi belirlemiştir. Bu 247 kelime OTL'de geçen kelimelerin içinde tarandığında 26 verinti kelimenin OTL'de yer aldığı belirlenmiştir. Aşağıda bu kelimeler örnek olarak sunulmuştur:

Ağa (aga, agha), baş (bash), bey (beg), çavuş (chiaus), dayı (dey), efendi (efendi), ferman (firman), fetva (fetwa), hat (hatti-humaiun, hatti-sherif), hidiv (khedive), hoca (khoja, hodja), kadı (cadı, kadi, kadee), kara (cara), kazasker (cadilesker), konak (konak), molla (mullah), oda (oda), ordu (ordu), Osmanlı (Osmanlı, Ottoman, Othman), padişah (padishah, padshah), paşa (bashaw, pasha), Ramazan (Ramazan, Ramadan), reis (reis, rais), sipahi (spahi), sultan (sultan), vezir (vizier).

Sonuç

Redhouse'un *Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi* adlı kitabı yetişkin İngiliz öğrenciler için hazırlanmış kapsamlı bir eserdir. Türkçenin ses ve kelime bilgisine yönelik birçok konuyu barındıran eser, teori zemininde ana dili İngilizce olanlara ve İngilizceyi yabancı dil olarak bilenlere zengin bir içerik sunmaktadır.

Eser, dönemin popüler dil öğretim yöntemi olan dil bilgisi çeviri yönteminin ilkelerine göre hazırlanmıştır. Ancak bu yöntemin öne çıkan özelliklerinden olan hazır kelime listelerine (lügatçe) Redhouse bu eserde yer vermemiştir. Dil bilgisi kurallarının yoğun biçimde verilmesi ve bu kuralların öğrenciler tarafından ezberlenmesinin beklenmesi dil bilgisi çeviri yönteminin eserdeki en önemli özelliği olarak göze çarpmaktadır.

*Muhtasar Osmanlı Türkçesi Dil Bilgisi*nde, Redhouse'un örnek Türkçe kelimelerin ve cümlelerin telaffuzuna yer vermesi dikkat çekmektedir. Arap harfli Türk yazısı ile yazılan kelimenin daha sonra Latin harfleri ile okunmasına yer vermesi, Redhouse'un yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde konuşma becerisini de dikkate almaya çalıştığını göstermektedir.

Redhouse, eserini kelime öğretimi eksenli hazırlamıştır. Eserde 1058 farklı kelimeye değişik sıklıklarda yer verilmiştir. Bu kelimelerin 407'si Redhouse'un ilk eseri olan 1855 tarihli *Vade-Mecum*'da yer almaktadır. Redhouse'un dil öğretiminde tekrara önem verdiği açıkça görülmektedir. Ayrıca 1855 tarihli *Vade-Mecum*'da olmayan 651 yeni örnek Türkçe kelime OTL'de yer almaktadır. Buradan hareketle Redhouse'un önceki eserinde öğrettiklerine eklemeler yapmaya özen gösterdiği anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra Redhouse'un dil öğretiminde önemli bir unsur olan söz varlığı öğretimini OTL'de göz önünde bulundurduğu ortaya çıkmaktadır. Söz varlığı öğretiminde metinlerin kullanımı önemli olsa da (Serin ve Turan, 2015, s. 1231) Redhouse, metin kullanmaksızın çeşitli kelimelere yer vermiştir.

Kaynaklar

- Alan, G. (2015). *Osmanlı İmparatorluğu'na Amerikan Protestan Okulları*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Aydın, Ö. (1996). *Yabancı dil olarak Türkçe dil bilgisi öğretimi*. Ankara: (Yayınevi belirtilmemiştir).
- Biçer, N. (2012). Hunlardan günümüze Türkçe öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(4), 107-133.
- Demircan, Ö. (2005). *Yabancı-dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Deniz, K. ve Karagöl, E. (2018). İngilizlere Türkçe öğretiminde tarihî bir eser: "Osmanlı konuşma dili cep kılavuzu. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 10(3), 183-199.
- Eren, H. (1998). *Türklük bilimi sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

- Gatenby, E. V. (1954). Material for a study of Turkish words in English. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, XII, 85-144.
- Hitzel, F. (1995). *Dil oğlanları ve tercümanlar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karaağaç, G. (2008). *Türkçe verintiler sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Karagöl, E. (2011). *Sir James William Redhouse ve İngilizlere Türkçe öğretimi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kızıltepe, Z. (2015). İçerik analizi nedir? Nasıl oluşmuştur? F. N. Seggie ve Y. Bayyurt (ed.), *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* (s. 253-266). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Patton, Q., M. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün ve S. B. Demir, çev. ed.) Ankara: Pegem Akademi.
- Redhouse, J. W. (1855). *The Turkish campaigner's vade-mecum of Ottoman colloquial language*. London: Published By Thomas Harrison.
- Redhouse, J. W. (1884). *A simplified grammar of the Ottoman-Turkish language*. London: Trübner&Co.
- Serin, N. ve Turan, D. E. (2015). Yunus Emre Türkçe Öğretimi Seti'nde yer alan metinlerin tür, tema ve özgünlük açısından incelenmesi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3), 1229-1250.
- Tekeli, İ. ve İlkin, S. (1999). *Osmanlı İmparatorluğu'nda eğitim ve bilgi üretim sisteminin oluşumu ve dönüşümü*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi, *Eğitim ve Bilim*, 23, 7-17.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Extended Abstract

Teaching Turkish as a foreign language is a discipline with a historical depth. The intense political and commercial activities of the Ottoman Empire with the British in the regression period led to the writing of some works for teaching Turkish to the British. The authors of these works are mostly British. Sir James William Redhouse is an important figure in teaching Turkish to the Ottoman period British with his dictionary and grammar books. For this reason, Redhouse's works on teaching Turkish should be examined separately. The aim of this study is to examine Redhouse's "A Simplified Grammar of the Ottoman Turkish Language" (OTL) in terms of teaching Turkish as a foreign language. To achieve this goal, the following sub-problems have been identified:

1. What is the target audience of OTL?
2. What is the language teaching method of OTL?
3. What are the topics of OTL?
4. What is the status of additional teaching in OTL?
5. What about vocabulary teaching in OTL?

This research was designed qualitatively. Interviews, observations and documents are among the data collection methods of qualitative research. In this research, document analysis method was used because written document review was aimed. In the study, Sir William James Redhouse's "A Simplified Grammar of the Ottoman Turkish Language" (OTL) was examined. The work was published in London in 1884. The OTL was examined by the researcher by document analysis method and the codes for

teaching Turkish as a foreign language were obtained. Themes were determined from the codes. In this aspect, inductive content analysis technique is used in this work.

Redhouse did not explicitly specify the target audience in the OTL. However, some information about the target audience can be made. Based on this information, "OTL's target audience is adults." In addition, 19. Turkish as a foreign language in the century, military, diplomatic and commercial education is considered to be done for military purposes, it is understood that the interest is correct.

Content classification of OTL I. Chapter: Letters and Spelling, II. Chapter: Ottoman Turkish Vocabulary, III. Section: Ottoman Turkish Sentence Knowledge". The topics in OTL are discussed in chapters and there is no volume-balanced distribution between chapters. From this point of view, it is understood that Redhouse does not aim to teach Turkish to the British at OTL. There are 40 chapters in OTL.

The author has discussed the letter features of Turkish in detail in OTL. Giving the alphabet collectively, mentioning the ebced system, comparing the origins of some letters in Arabic and Western languages, using the letters at the beginning, middle and end, phonetics of letters and their equivalents in the translation system are comprehensively discussed. It is also noteworthy that Redhouse included practical examples for pronunciation during the period of grammar-translation. It is also noteworthy that Redhouse included practical examples for pronunciation during the period of grammar-translation.

Redhouse's explanation of the letters in Ottoman Turkish as well as some practical examples is related to grammar-translation method. In OTL, the rules were given from the beginning, and then the examples were explained with examples. Therefore, it was tried to teach Turkish deductively. Example Turkish words, unlike *Vade-Mecum*, are given in Turkish letters with Arabic letters and then in Latin letters, as in the case of *Vade-Mecum*, in the way that an English would pronounce correctly. Word conjunctions, root-affix relationship is included in the work. In addition, the English equivalents of the sample words and conjugations are given. Some of the example Turkish words are common words between the two languages. In addition, the English translations of the sample Turkish sentences in the work are included and teaching is facilitated. However, there is no dictionary or word list in OTL.

When OTL is examined in general, it is understood that the work tries to teach Turkish as phonetics, vocabulary and sentence knowledge, and vocabulary teaching is especially emphasized.

Sample Turkish words in OTL are given as an example for the subject. Generally, the word was written in Turkish alphabet with Arabic letters and then the Latin letters were shown. For example, the word "bakalım" was first written in Arabic Turkish, followed by the words "bakhalim" in Latin for a British to pronounce comfortably and closer to Turkish pronunciation.

346 of the words in OTL are more than one; but it has been repeated in different pieces. Taking into account the amount of repetition of repeated words, it appears that there are 3890 words in the work. However, it is seen that 1058 words are present if one evaluates to count each of the repeated words only once. Verbs (noun-verb, adjective-verb and adverb-verbs) are not included in this list of 1058 words. Of the 1058 words, 902 are nouns and 156 are verbs. In other words, 85% of the sample Turkish words in OTL are nouns and 15% are verbs. Another point that draws attention in the words given as an example in OTL is that there are words that pass from Turkish to English.